

Het Panel Verpleegkundigen en Verzorgenden bestaat uit 400 verpleegkundigen en 300 verzorgenden. De verpleegkundigen zijn werkzaam in vier sectoren: de algemene ziekenhuizen, de psychiatrie, de zorg voor mensen met een verstandelijke handicap, en de thuiszorg. De verzorgenden zijn werkzaam in drie sectoren: de verpleeghuizen, de verzorgingshuizen, en de thuiszorg. Het Panel Verpleegkundigen en Verzorgenden is een samenwerkingsverband tussen het Landelijk Expertisecentrum Verpleging & Verzorging (LEVV), de Algemene Vergadering Verpleegkundigen en Verzorgenden (AVVV) en het onderzoeksinstituut NIVEL. Zie ook: www.levv.nl/panelvenv of www.nivel.nl/panelvenv.

Grote afstand tussen organisatietop en verpleegkundigen

Directies informeren verpleegkundigen meestal goed over belangrijke beleidsbeslissingen. De betrokkenheid van verpleegkundigen in het besluitvormingsproces dat voorafgaat aan zo'n beslissing is echter voor verbetering vatbaar. Zestig procent van de verpleegkundigen is dan ook van mening dat de organisatietop niet of nauwelijks iets weet van de problemen op de werkvloer. Op dit punt is er de laatste twee jaar niets verbeterd.

De leden van het Panel Verpleegkundigen en Verzorgenden beantwoorden één keer per twee jaar een reeks vragen over hoe zij hun werk ervaren. Thema's daarbij zijn de betrokkenheid van verpleegkundigen bij hun organisatie, bij de besluitvorming in hun organisatie en de informatie vanuit de top van de organisatie. In 2001 gaf ruim een vijfde van de verpleegkundigen aan 'in het geheel niet' of 'weinig' betrokken te zijn bij hun organisatie (Welling e.a., 2002). Een opvallend resultaat, concludeerden we toen, omdat betrokkenheid één van de bepalende factoren is van arbeidsmotivatie (Laschinger, 1996) en belangrijk om verpleegkundigen voor de organisatie te behouden. In 2003 vroegen we de verpleegkundigen weer naar hun betrokkenheid bij de organisatie. Ook vroegen we in hoeverre zij weten hoe besluitvorming in de organisatie verloopt en of zij de indruk hebben dat de top van de organisatie weet wat er op de werkvloer speelt.¹

Lezers van TvZ kunnen suggesties voor door het panel te behandelen onderwerpen sturen naar Anke de Veer (a.deveer@nivel.nl).

Betrokkenheid bij de organisatie

In de peiling van 2003 geeft tachtig procent van de verpleegkundigen aan zich voldoende of in zeer sterke mate betrokken te voelen bij de organisatie waarin zij werken. Een vijfde voelt zich niet of weinig betrokken. Daarbij maakt het niet uit in welke sector de verpleegkundige werkzaam is. De betrokkenheid van mannelijke en vrouwelijke verpleegkundigen is even groot en de hoeveelheid werkervaring heeft er ook geen invloed op. Opmerkelijk is dat degenen met een klein dienstverband zich even betrokken voelen als degenen met een groter dienstverband. Verpleegkundigen die naast de directe cliëntenzorg ook leidinggevende taken hebben, voelen zich wel meer betrokken bij hun organisatie dan degenen die uitsluitend directe cliëntenzorg geven. Vrijwel alle verpleegkundigen met leidinggevende taken (92%) voelen zich voldoende of in sterke mate betrokken (voor degenen zonder leidinggevende taken is dit bijna 79%).

Zijn verpleegkundigen geïnformeerd?

Verpleegkundigen gaven ook aan in hoeverre ze geïnformeerd zijn over het beleid in hun organisatie. (Zie tabel 1) De informatievoorziening blijkt niet voor alle verpleegkundigen optimaal. Een kleine meerderheid (57%) van de verpleegkundigen weet meestal wel bij wie ze moeten aankloppen met bepaalde problemen. De helft van de verpleegkundigen vindt dat zij goed op de hoogte worden gehouden van belangrijke zaken in de organisatie. Het minst weten verpleegkundigen over de manier waarop de besluitvorming verloopt en de mate waarin zij daarin een rol kunnen spelen. Tweederde van de verpleegkundigen vindt dat vaak onduidelijk en kan zijn of haar mening niet kenbaar maken aan de directie. Verpleegkundigen in thuiszorginstellingen zijn over het algemeen vaker geïnformeerd over de besluitvorming in hun organisatie. De verpleegkundigen in ziekenhuizen zijn juist wat minder vaak geïnformeerd. Dat verpleegkundigen vaak niet weten hoe de besluitvorming verloopt

en hoe ze hun mening kenbaar kunnen maken wil niet meteen zeggen dat ze niets horen van de besluiten van hun directie. Bijna tachtig procent van de ondervraagde verpleegkundigen is van mening dat zij door de directie op de hoogte gehouden worden over belangrijke beleidsbeslissingen (niet in tabel).

Is de directie geïnformeerd?

Zestig procent van de verpleegkundigen geeft aan dat de top van hun organisatie niet of nauwelijks op de hoogte is van de feitelijke problemen van de verpleging en verzorging (figuur 1). Verpleegkundigen in de thuiszorg vinden vaker dat de top van de organisatie daarvan op de hoogte is. Verpleegkundigen in de ziekenhuizen vinden dat het minst vaak. Verpleegkundigen in de psychiatrie en de zorg voor mensen met een verstandelijke beperking nemen een tussenpositie is.

Verpleegkundige Adviesraden (VAR) zouden ertoe bij kunnen dragen dat de top van de organisatie meer weet van de verpleegkundigen en verzorgenden. VAR's hebben immers expliciet het doel de top te adviseren over de patiëntenzorg en over het werk van de verpleegkundigen en verzorgenden. Van de verpleegkundigen in het panel zegt 61 procent dat er een VAR in hun organisatie is. Er is een zwakke samenhang tussen de aanwezigheid van een VAR en de mate waarin de verpleegkundigen vinden dat de top op de hoogte is van wat er bij hen leeft. De verpleegkundigen met een VAR binnen hun organisatie vinden iets vaker dat de top voldoende of goed op de hoogte is dan verpleegkundigen zonder VAR (namelijk 44% versus 35%).

De meeste verpleegkundigen zijn van mening dat zij door de directie op de hoogte gehouden worden van belangrijke beleidsbeslissingen. Dit duidt erop dat deze informatiestroom dus doorgaans goed verloopt. Ruim de helft van de verpleegkundigen zegt dat de directie nauwelijks weet heeft van problemen binnen de verpleging en verzorging. Ook in het proces dat voorafgaat aan het nemen van belangrijke beleidsbeslissingen lijken verpleegkundigen vaak geen rol te spelen omdat ze niet op de hoogte zijn van wat er speelt en hoe zij hun stem kunnen laten horen. In deze communicatie is dus nog het een en ander te verbeteren. Verpleegkundige Adviesraden hebben daarin een belangrijke taak: zij kunnen problemen, meningen en ervaringen van verpleegkundigen onder de aandacht brengen van managers. ■

Noot

I Dit bericht is gebaseerd op de peilingen van voorjaar 2003 onder 398 verpleegkundigen werkzaam in algemene ziekenhuizen, de psychiatrie, de verstandelijk gehandicaptenzorg en de thuiszorg

Literatuur

- Laschinger, H.K.S. A theoretical approach to studying work empowerment in nursing: A review of studies testing Kanter's theory of structural power organizations. *Nursing Administration Quarterly* 20, 1996, nr. 2, p. 25-41.
- Welling, B.J.M., Van der Meulen-Arts, S.E.J., Hutten, J.B.F., A.L. Francke. *De aantrekkelijkheid van het beroep. De eerste peiling onder het Panel Verpleegkundigen en Verzorgenden*. LCVV/NIVEL, Utrecht, 2002.

Tabel 1

De mening van verpleegkundigen over vijf aspecten van informatievoorziening op hun werk

	nooit of soms	vaak of altijd
■ Is duidelijk bij wie u binnen de organisatie moet zijn bij welke problemen?	43%	57%
■ Wordt u van de belangrijke dingen in de organisatie goed op de hoogte gebracht?	47%	53%
■ Hoort u voldoende over de gang van zaken in de organisatie?	50%	50%
■ Is de manier waarop de besluitvorming verloopt in uw organisatie duidelijk?	66%	34%
■ Kunt u uw mening over belangrijke beleidsbeslissingen aan de directie van uw organisatie kenbaar maken?	70%	30%

Figuur 1

De mening van verpleegkundigen over de mate waarin de top van de organisatie op de hoogte is van de feitelijke problemen van de verpleging en verzorging, uitgesplitst naar sector

